

Waterschap
Rivierenland

30209 Participatieverslag dijkversterking Sprok-Sterreschans- Heteren

Deeltraject Elden-Heteren

*sterke dijken
schoon water*

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Opgave	6
1.3 Deeltraject Elden-Heteren	6
1.4 Scope van dit document	7
1.5 Doel van dit document	7
1.6 Leeswijzer	7
2 Participatie: doel en stakeholders	8
2.1 Doel participatie	8
2.2 Stakeholders(analyse)	9
2.2.1 Relevante stakeholders	9
2.2.2 Stakeholderanalyse en participatie-aanpak	10
3 Procesbeschrijving: participatie gedurende de verkenning	12
3.1 Introductie	12
3.2 Kennisgeving voornemen en participatie	12
3.3 Mogelijke en kansrijke alternatieven: cluster- en thematafels	13
3.4 Notitie reikwijdte en detailniveau	13
3.5 Concept voorkeursalternatief en MER: gesprekken per vak	14
3.6 Overige participatie-activiteiten	14
3.6.1 'Keukentafelgesprekken'	14
3.6.2 Gesprekken met ambtelijke partners	15
3.6.3 Duurzaamheidssessie: selectie van mogelijke kansen	15
3.6.4 Overleg beheerder	15
3.6.5 Klanteisen	15
4 Aandachtspunten uit participatie en wat we hiermee hebben gedaan	16
4.1 Reacties op de Kennisgeving voornemen en participatie	16
4.2 Inbreng tijdens de cluster- en thematafels op mogelijke en kansrijke alternatieven	17
4.2.1 Mogelijke alternatieven – aandachtspunten	17
4.2.2 Kansrijke alternatieven - aandachtspunten	18
4.3 Reacties op de NRD	19
4.4 Reacties op het concept VKA	19
4.5 Wensen vanuit het spoor 'meekoppelkansen'	22
4.5.1 Wielen	23
4.5.2 Fruitteelt	24
4.5.3 Kruidenrijke bekleding/berm	24

4.5.4	Behoud smalle dijk (wens).....	25
4.5.5	Overige inpassingen/wensen mee naar planuitwerking	25
4.6	Interactie met de Ambtelijke begeleidingsgroep.....	27
4.7	Inbreng tijdens keukentafelgesprekken	27
Bijlage 1: Overzicht participatiemomenten		28
Bijlage 2: Verslag bijeenkomst concept Voorkeursalternatief		29

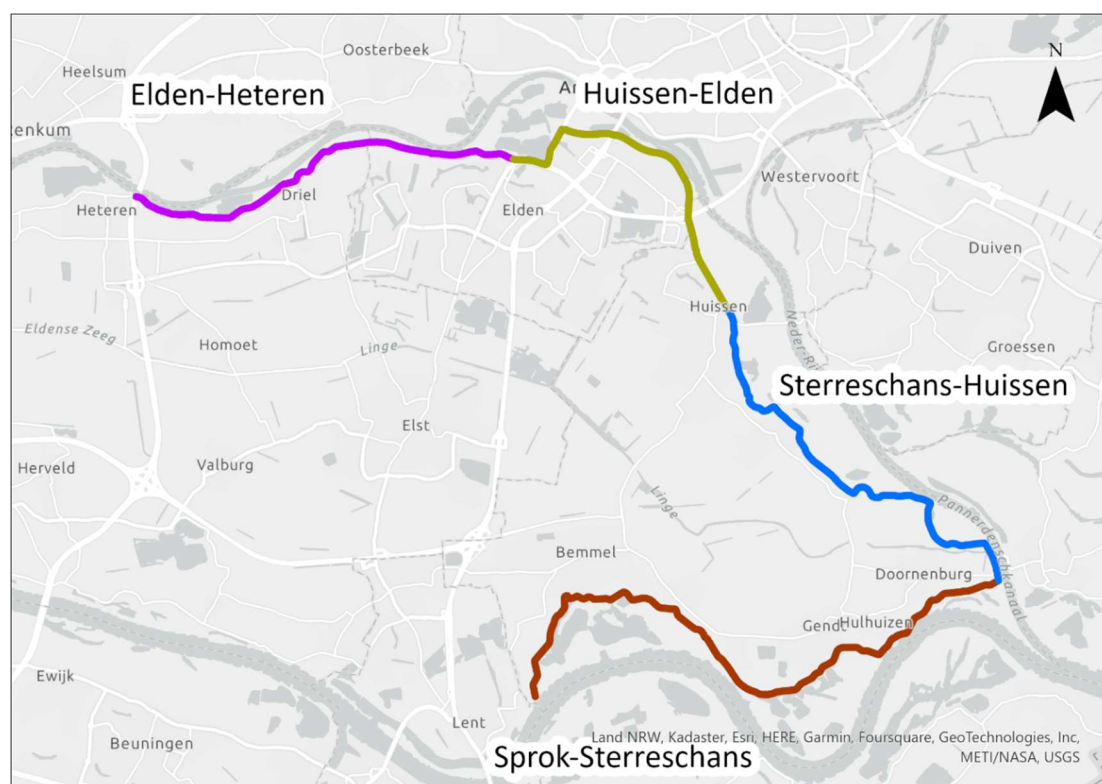
1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Uit onderzoek blijkt dat de dijk tussen Sprok, Sterreschans en Heteren in de toekomst niet meer aan de sinds 2017 geldende veiligheidsnormen voldoet. Daarom werkt waterschap Rivierenland aan een dijkversterking om ook in de toekomst het achterland te beschermen tegen overstromingen. Met een totale lengte van 38,3 kilometer is de dijk te lang om in één keer te versterken. Daarom is het project opgeknipt in vier deeltrajecten (zie Figuur 1).

Het eerste deeltraject dat het waterschap versterkt ligt tussen Elden en Heteren aan de zuidoever van de Nederrijn en is ongeveer 8,5 kilometer lang. De dijkversterkingsopgave voor de andere deeltrajecten, zoals weergegeven in Figuur 1, werkt het waterschap apart uit. De dijk van het deeltraject Huissen-Elden is onderzocht en berekend. Nu blijkt dat dit traject ook voor de komende jaren voldoet aan de eisen van waterveiligheid. Dat betekent dat we hier dus geen dijkversterking gaan uitvoeren.

Het document dat u voor zich heeft gaat alleen over Elden-Heteren. De dijkversterking Elden-Heteren maakt onderdeel uit van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Het HWBP is een samenwerking van de waterschappen en Rijkswaterstaat. Het HWBP heeft als doel om alle afgekeurde primaire waterkeringen in Nederland uiterlijk in 2050 te laten voldoen aan de norm.

Figuur 1 Kaart met dijktraject Sprok-Sterreschans-Heteren

1.2 Opgave

De Omgevingswet schrijft voor dat de primaire waterkeringen regelmatig moeten worden getoetst om te bezien of deze voldoen aan de wettelijke normen voor de waterveiligheid. De afgekeurde dijktrajecten in de meest recente beoordelingsronde van de primaire keringen zijn opgenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De dijktrajecten van Sprok-Sterreschans-Heteren zijn afgekeurd op meerdere faalmechanismen. Het waterschap is er verantwoordelijk voor dat de dijk weer voldoet aan de norm.

1.3 Deeltraject Elden-Heteren

Het deeltraject Elden-Heteren bestaat uit de bandijk Drielsedijk en de Drielse Rijndijk (zie Figuur 2). De Drielsedijk loopt van Elden tot aan de spoorbrug Oosterbeek. Na de spoorbrug gaat de Drielsedijk over in de Drielse Rijndijk. De dijk loopt min of meer parallel aan de Nederrijn, op de zuidelijke oever. De dijk is hoog, vrij steil en bedekt met gras. Hij slingert, vanwege aanpassingen in het verleden, zoals het terugleggen van de dijk en omleggingen na doorbraken. De dijk is toegankelijk voor zowel gemotoriseerd als langzaam verkeer.

Figuur 2 Gebiedskaart Elden-Heteren

Karakteristiek voor het projectgebied is de noordelijke begrenzing van de stuwwal, stroomruggen en oeverwallen. De hogere delen waren vroeger erg geschikt voor mensen om zich te vestigen. De wallen bevonden zich dicht bij het water, maar hoog genoeg om veilig te zijn voor overstromingen en boden onder andere vruchtbare gronden en goede verbindingen voor vervoer. Dat is nu nog goed zichtbaar door de binnendijkse bebouwde en kleinschalige oeverwallen met fruitteelt en boomgaarden en de historische kern Driel (aan de zuidzijde van de dijk).

De (smalle) uiterwaarden langs het traject liggen relatief hoog en variëren in breedte. Vooral aan de westzijde van het traject ligt de rivier dicht langs de dijk. Een groot gedeelte van de buitendijkse grond is agrarisch in gebruik. Er hebben diverse steenfabrieken in de uiterwaarden gestaan, maar deze zijn inmiddels verdwenen. Aan de oostzijde van het traject ligt het buitendijkse natuurgebied Meinerswijk. Binnendijks kenmerkt het landschap langs de dijk zich door verspreide bebouwing, de dorpskern Driel, fruitboomgaarden en agrarische grond. Halverwege het dijktraject is een veerverbinding over de Nederrijn aanwezig. De dijk zelf is hoog en smal, en over het gehele dijktraject ligt een weg. Deeltraject Elden-Heteren ligt in gemeenten Overbetuwe en Arnhem.

De dijk is hier afgekeurd op faalmechanismen piping en macrostabiliteit binnenwaarts. De lengte van dit deeltraject is 8,5 kilometer.

1.4 Scope van dit document

Dit 'Participatieverslag' omschrijft voor de verkenning Elden-Heteren: waarom participatie plaatsvindt, welke stakeholders betrokken zijn, hoe de participatie is vormgegeven, wat er is opgehaald tijdens de verschillende participatiemomenten en wat er wordt gedaan met hetgeen is opgehaald. Dit is conform het 'Model participatieverslag' dat het Waterschap Rivierenland toepast op projecten.

1.5 Doel van dit document

Het doel van het 'Participatieverslag' is om het participatieproces van de verkenning Elden-Heteren vast te leggen en inzichtelijk te maken hoe de input van betrokkenen is opgehaald, verwerkt en teruggekoppeld, zodat besluitvormers een weloverwogen afweging kunnen maken. De Omgevingswet schrijft voor dat een participatieverslag wordt opgesteld.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het doel dat Waterschap Rivierenland heeft met participatie uitgelegd en is beschreven welke stakeholders relevante zijn en voor welke participatie-aanpak is gekozen.

In hoofdstuk 3 wordt het participatieproces gedurende de verkenning toegelicht; op welke momenten er bijeenkomsten zijn gehouden en welke overige participatieactiviteiten hebben plaatsgevonden.

In hoofdstuk 4 wordt toegelicht welke inhoudelijke aandachtspunten uit de participatie-activiteiten zijn voortgekomen én wat hiermee is c.q. wordt gedaan in de verkenning of de volgende fase (planuitwerking).

2 Participatie: doel en stakeholders

2.1 Doel participatie

Participatie

Participatie is de deelname van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan het plan- en besluitvormingsproces. Participatie is nodig om informatie, kennis, belangen en standpunten te delen, met als doel een kwalitatief beter besluit, met meer draagvlak en een korte doorlooptijd. Dit wordt bereikt door de meedenkkracht, initiatieven en ideeën uit de maatschappij te gebruiken.

Waterschap Rivierenland stelt als **hoofddoel** voor het (communicatie- en) participatieproces in de verkenningsfase:

Met een helder en navolgbaar proces komen we tot een goed ingepast, duurzaam én maatschappelijk, bestuurlijk gedragen voorkeursalternatief voor de dijk met meerwaarde voor de omgeving.

Om dit doel te behalen, zijn de volgende uitgangspunten bij aanvang van de verkenning opgesteld door het waterschap:

- We zorgen ervoor dat alle relevante stakeholders beschikken over voldoende informatie over het proces en over de inhoud van het project om aan de voor hen bestemde participatiemomenten mee te kunnen doen;
- We geven vooraf duidelijkheid aan de stakeholders doordat ze weten in welke mate ze mogen meedenken, -doen, -beoordelen en/of -beslissen (participatieladder), waardoor realistische wederzijdse verwachtingen en begrip ontstaan;
- De omgeving voelt zich betrokken, gehoord en begrepen, ook als we het niet met elkaar eens zijn;
- We stellen de omgeving in staat om invloed op haar leefomgeving uit te oefenen door haar belangen binnen de gestelde kaders van Waterschap Rivierenland in te brengen;
- We richten het proces zo in dat de omgeving tijdig de mogelijkheid heeft om meekoppelkansen en wensen in te brengen;
- We gebruiken de inbreng vanuit de omgeving om tot een afgewogen integraal ontwerp te komen;
- Door een herleidbaar en transparant proces zorgen we ervoor dat de omgeving begrip en draagvlak heeft voor de gemaakte afwegingen en keuzes die hebben geleid tot het voorkeursalternatief;
- We koppelen terug hoe inbreng van stakeholders is beoordeeld en meegewogen;
- We dragen bij aan een positief imago van het waterschap door te streven naar tevredenheid van de omgeving over het participatieproces.

Verder geldt het principe dat participatie een middel is en geen doel. Met andere woorden: we laten mensen niet participeren om het participeren. Wanneer er weinig beslisruimte is, geven we aan de voorkant aan dat er geen of beperkte ruimte is voor participatie door het stellen van kaders.

2.2 Stakeholders(analyse)

Bij aanvang van de verkenning is door Waterschap Rivierenland middels een omgevingsanalyse in beeld gebracht wie c.q. welke stakeholders er in de verkenningfase betrokken moet worden, welke belangen er spelen, en welke kansen er in de verkenningfase onderzocht kunnen worden om het gebied mooier of beter te maken.

Stakeholders

Stakeholders zijn groepen of individuen die invloed hebben of beïnvloed worden door het project en daarmee een aantoonbaar belang hebben om deel te nemen aan het participatieproces.

2.2.1 Relevante stakeholders

Om een passende (communicatie-) en participatiestrategie op te stellen voor de verkenningfase is een globale stakeholdersinventarisatie uitgevoerd. Er zijn zes hoofdgroepen stakeholders onderscheiden. Het programmteam van Waterschap Rivierenland is als opdrachtgever een aparte stakeholder.

Gebiedspartners

Als gebiedspartners zijn aangemerkt de gemeente Arnhem en Overbetuwe, provincie Gelderland, Staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat Oost Nederland. Het betreffen met name medeoverheden.

Overige (semi)overheden

Onder deze groep verstaan we organisaties die het publieke belang dienen in het projectgebied. Hieronder vallen de nutsbedrijven, omgevingsdiensten, openbaarvervoerbedrijven, de veiligheidsregio en ook het samenwerkingsverband Groene Metropoolregio.

Belangenorganisaties, stichtingen en verenigingen

Belangenorganisaties zijn organisaties die specifieke belangen dienen, zoals LTO en Cumela. Deze groepen, stichtingen en verenigingen zetten zich als professionele organisaties in voor bijvoorbeeld natuur, landschap, landbouw, recreatie, verkeer, en cultuurhistorie.

Dijkbewoners, ondernemers en perceeleigenaren

Bewoners, ondernemers en eigenaren van percelen die direct aan de dijk gevestigd of gelegen zijn.

Overig

De categorie 'overig' is een diverse groep met stakeholders die niet in een andere categorie in te delen is, te denken valt aan gebruikers als bewoners die niet direct aan of bij de dijk wonen maar wel in de buurt van het projectgebied (kort: 'omwonenden'), recreanten, weggebruikers, andere organisaties en verenigingen en lokale media.

Beheerorganisatie Waterschap Rivierenland

Naast de externe stakeholders, zijn er binnen het waterschap ook diverse interne stakeholders die een belang hebben bij de dijkversterkingswerkzaamheden, zoals de afdeling beheer & onderhoud (dijk- en waterbeheer in het projectgebied), assetmanagement en de afdeling vergunningen.

2.2.2 Stakeholderanalyse en participatie-aanpak

Om tijdig zicht te krijgen op belanghebbenden bij de uitwerking van de plannen is een stakeholderanalyse uitgevoerd. In de stakeholderanalyse zijn het belang en de invloed van de stakeholders in relatie tot het project geanalyseerd. Op basis hiervan is aan communicatie- en participatieaanpak opgezet waarmee de verschillende groepen goed bediend worden. In hoofdlijnen gaat het om:

- het instellen van een externe (ambtelijke) begeleidingsgroep (ABG) en een bestuurlijke begeleidingsgroep (BBG) om de gebiedspartners te betrekken;
- een interne begeleidingsgroep als platform voor de bedrijfsinterne stakeholders;
- cluster-, thematafels en bewonersavonden voor dijkbewoners, ondernemers, perceeleigenaren en overige (semi)overheden met een groot belang om gebiedsgericht (in clusters) of themagericht te participeren;
- het voeren van persoonlijke gesprekken met dijkbewoners, ondernemers, perceeleigenaren en beheerders om hen te betrekken; en
- het organiseren van informatiebijeenkomsten om zowel de direct betrokkenen als ook de bewoners die verder van de dijk wonen/weggebruikers/recreanten te informeren.

Participeren kan op verschillende niveaus. In een participatieladder worden de vormen gerangschikt naar mate van invloed die stakeholders op het proces hebben. Elk project binnen het Waterschap Rivierenland maakt gebruik van dezelfde participatieladder (zie Figuur 3).

Figuur 3 Participatieladder zoals gebruikt bij Waterschap Rivierenland

Het waterschap maakt deelnemers vanaf de kennisgeving duidelijk waarover en op welk niveau participatie mogelijk is. De uiteindelijke beslissingen en keuzes worden gemaakt door het bestuur van Waterschap Rivierenland. Door vooraf te communiceren over de participatieladder hebben betrokkenen niet de verwachting dat de beslissing gezamenlijk

wordt genomen, maar weten ze wel dat er naar hen geluisterd wordt en dat hun inbreng nuttig en van belang is voor de totstandkoming van het voorkeursalternatief.

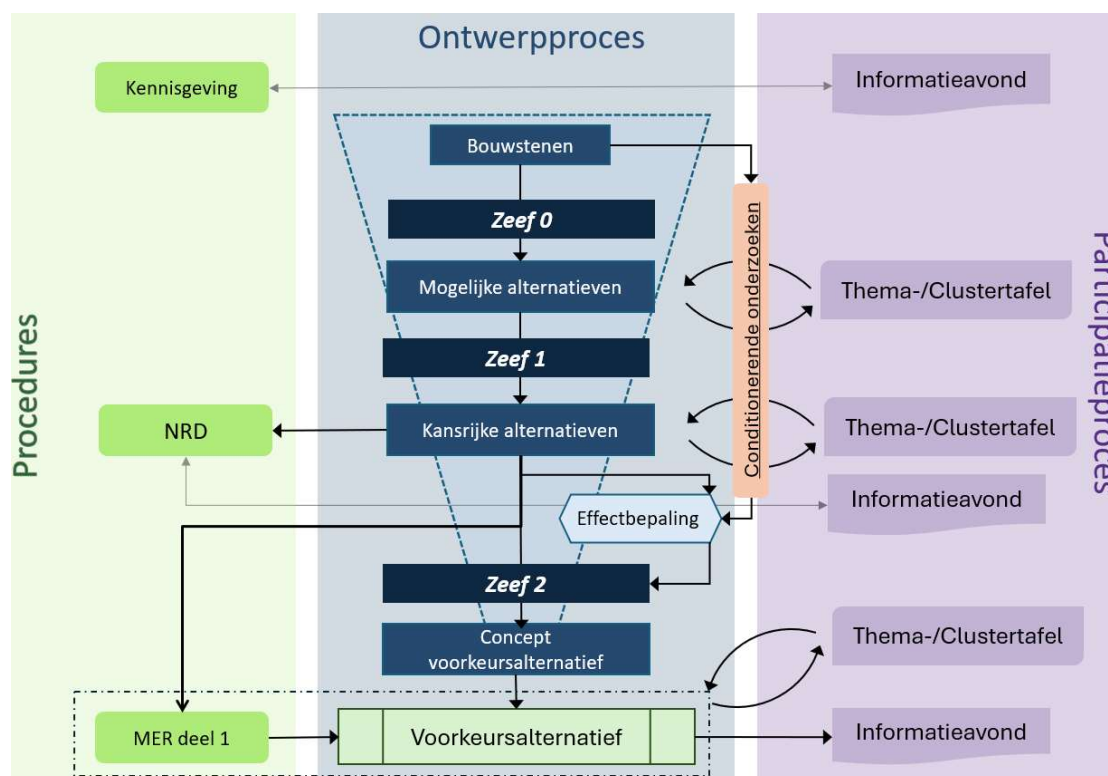
Bij dijkversterkingen gaat het voor wat betreft omwonenden en perceeleigenaren inhoudelijk veelal om 'meeweten' en 'meebeoordelen'. Praktisch gezien kan er in bijzondere gevallen in de persoonlijke gesprekken met stakeholders, of in de cluster- en thematafels, ook ruimte zijn voor 'meedenken'. Het waterschap heeft de zeggenschap over onderdelen die direct samenhangen met waterveiligheid en er is met name ruimte voor participatie op omgevingsthema's zoals medegebruik, landschappelijke inrichting, beplantingsplan en/of recreatiemogelijkheden die als onderdeel van het dijkversterkingsplan wordt gerealiseerd.

Voor wat betreft de bij 'meekoppelkansen' betrokken partijen (hier de beheerafdeling van het waterschap en de gemeente Overbetuwe) geldt dat ze voor dat onderdeel ook participeren in de vorm van 'meebeslissen' en 'meedoen'. Het besluit omtrent en de rol bij het uitwerken/uitvoeren van de meekoppelkans wordt vastgelegd in een intentie- en samenwerkingsovereenkomst met het waterschap.

3 Procesbeschrijving: participatie gedurende de verkenning

3.1 Introductie

Gedurende de verkenning is op meerdere momenten en in verschillende vormen invulling gegeven aan participatie. In Figuur 4 zijn deze momenten vanuit het participatieproces (en het procedureproces) weergegeven; deze momenten zijn steeds gekoppeld aan een stap in het ontwerpproces. De momenten worden in navolgende paragrafen nader toegelicht.

Figuur 4 Participatieproces en procedures gekoppeld aan het ontwerpproces van de verkenning

3.2 Kennisgeving voornemen en participatie

Bij aanvang van de verkenningfase (op 5 juni 2024) is conform artikel 5.2. e.v. en artikel 5.47 van het Omgevingsbesluit de '[Kennisgeving Voornemen en Participatie](#)' gepubliceerd in het Waterschapsblad en in diverse regionale kranten. Dit is een formele stap onder de Omgevingswet. De kennisgeving beschrijft hoe de verkenningfase wordt aangepakt: hoe en wanneer men inbreng kan geven en informatie kan ophalen, en hoe het ontwerpproces, de inspraak en de besluitvorming georganiseerd is.

In de Kennisgeving is aangegeven dat iedereen mogelijke oplossingen en ideeën kan voorstellen voor de opgave van de dijkversterking en gebiedskennis kan inbrengen. Na de kennisgeving is door het waterschap een eerste informatiebijeenkomst voor dijkbewoners, grondeigenaren, omwonenden en overige geïnteresseerden georganiseerd (op 20 juni 2024). Eenieder kon reageren op de kennisgeving door een zienswijze in te dienen. Ingediende zienswijzen zijn beantwoord in een [Reactienota](#). Zie ook paragraaf 4.1.

3.3 Mogelijke en kansrijke alternatieven: cluster- en thematafels

In de stap naar mogelijke alternatieven (zeef 0) is een eerste ronde van cluster- en thematafels gehouden om deze toe te lichten en te bespreken. Bij de drie clustertafels (op 20, 22 en 27 januari 2025) zijn belanghebbenden langs de dijk (bewoners, eigenaren) uitgenodigd, bij de thematafel (op 29 januari 2025) organisaties en betrokkenen rondom drie thema's (verkeer & recreatie, landbouw & bedrijven, natuur & landschap & erfgoed). De mogelijke alternatieven zijn toegelicht en aan deelnemers is vervolgens gevraagd om aan het waterschap mee te geven: wensen die betrekking hebben op de dijk en directe omgeving, aandachtspunten (kansen of zorgen) en of men andere mogelijkheden ziet om de dijk te versterken of dat er nog iets wordt gemist in het palet aan mogelijke alternatieven.

Een tweede ronde cluster- en thematafels is gehouden (op 12, 13 en 14 mei 2025) waarbij de afweging over welke alternatieven vervolgens wel en niet kansrijk bleken (zeef 1) is toegelicht en besproken. Ook hier was ruimte voor inbreng van wensen en aandachtspunten.

In paragraaf 4.2 zijn de belangrijkste opgehaalde aandachtspunten beschreven en wat hiermee is gedaan in de verkenning.

3.4 Notitie reikwijdte en detailniveau

De Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) markeert de start van de mer-procedure. Het doel van de NRD is om betrokkenen en belanghebbenden op de hoogte te brengen van de voorgenomen plannen en de voorgestelde aanpak voor het opstellen van het milieueffectrapport (MER) voor de dijkversterking Elden-Heteren.

De NRD is samen met de Selectie van de kansrijke alternatieven op 23 september 2025 bekendgemaakt op www.officiëlebe bekendmakingen.nl en heeft van 23 september tot en met 4 november 2025 6 weken ter inzage gelegen. Gedurende deze periode konden omwonenden, belanghebbenden en andere geïnteresseerden aandachtspunten, alternatieven of zorgen kenbaar maken, zodat deze meegenomen kunnen worden in het verdere proces.

Om uitleg te geven over de NRD organiseerde het waterschap een informatiebijeenkomst op 7 oktober 2025. Circa 80 mensen waren aanwezig. Naast een vertegenwoordiging vanuit het waterschap was ook de provincie Gelderland, vanwege hun rol als bevoegd gezag voor de mer-procedure, aanwezig. Na de plenaire presentaties (in twee ronden) was er gelegenheid om vragen te stellen en (informele) reacties te geven. Onderdeel van de presentatie was een speciaal voor dit doel gemaakt uitlegfilmpje over de NRD: <https://youtu.be/pauPt-sOClI>.

In paragraaf 4.3 zijn de reacties op de NRD weergegeven en wat er mee gedaan is in het MER.

3.5 Concept voorkeursalternatief en MER: gesprekken per vak

In de stap van kansrijke alternatieven naar een concept voorkeursalternatief (zie 2) zijn er op twee avonden (27 en 28 januari) diverse gesprekken gevoerd met bewoners en grondeigenaren met een woning of grond op locaties waar de dijk versterkt gaat worden. Deze gesprekken zijn gevoerd per ontwerpvlak, in kleine groepjes. Op die manier was er veel ruimte voor vragen en inbreng van zorgen of aandachtspunten. Vanuit het waterschap is toelichting gegeven op het concept voorkeursalternatief en de onderliggende keuzes. In de toelichting kwamen ook de uitkomsten uit het MER aan de orde (hoe de effectbepalingen van de kansrijke alternatieven zijn afgewogen richting een voorkeursalternatief). Naast deze uitleg en verantwoording had het gesprek ook nadrukkelijk tot doel om reacties van de aanwezigen op het concept voorkeursalternatief op te halen.

De reacties zijn in dit participatieverslag vastgelegd (zie paragraaf 4.4) en worden bij de stukken aangeboden aan het bestuur van Waterschap Rivierenland als zij het ontwerp van het voorkeursalternatief (VKA) gaat vaststellen. Bij de bestuurlijke vaststelling wordt de inbreng op die manier dus meegenomen.

Figuur 5 Gesprekken over het concept voorkeursalternatief per ontwerpvlak

3.6 Overige participatie-activiteiten

Naast de beschreven momenten en vormen van participatie in 3.2 t/m 3.5 is er gedurende de verkenning ook op andere manieren actieve invulling gegeven aan participatie. Hieronder worden de belangrijkste interacties weergegeven.

3.6.1 ‘Keukentafelgesprekken’

Er zijn diverse persoonlijke (‘keukentafel’) gesprekken met dijkbewoners, ondernemers en perceeleigenaren gevoerd door o.a. de omgevingsmanager van het waterschap. Deze keukentafelgesprekken zijn georganiseerd op aanvraag van belanghebbenden, of wanneer er vanuit het project behoefte was aan een extra contactmoment met bepaalde belanghebbenden (zie ook paragraaf 4.7).

3.6.2 Gesprekken met ambtelijke partners

Bij aanvang van de verkenning Sprok-Sterreschans-Heteren deeltraject Elden-Heteren heeft Waterschap Rivierenland een omgevingsanalyse uitgevoerd, waarin kenmerken, knelpunten, ontwikkelingen en plannen in het gebied rond de dijk zijn verkend. Samen met ambtelijke partners (gemeente Overbetuwe en Arnhem, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, beheerder Waterschap Rivierenland) is vanuit deze analyse een Issuelijst opgesteld [Bron: Issuematrix Elden-Heteren.xls (28-08-2024)]. De Issuelijst is een brede verzameling van kenmerken, opgaven, wensen en beleidsambities, met variërende mate van concreetheid en hardheid. Over de issues zijn tijdens de verkenning gesprekken met de partners gevoerd, zowel op structurele basis in de Ambtelijke begeleidingsgroep, als incidenteel over specifieke onderwerpen in 1-op-1 gesprekken (zie ook 4.5), waaronder:

Overleg verkeer

Op 28 februari 2025 vond er een verkeerskundig overleg tussen gemeenten Overbetuwe en Arnhem, provincie Gelderland en Waterschap Rivierenland plaats, later - op 9 april 2025 - gevolgd door een mail vanuit gemeente Overbetuwe. In het overleg en de mail is een aantal standpunten en uitgangspunten in relatie tot de aanpak van het verbeteren van de verkeersveiligheid ingebracht. De consequentie is dat een aantal bouwstenen dat in de mogelijke alternatieven was meegenomen voor verkeersveiligheid niet haalbaar/ niet realistisch bleek te zijn (en dus richting kansrijke alternatieven zijn afvallen).

Overleg provincie Gelderland

Op 15 december 2025, in de fase van kansrijke alternatieven naar een voorkeursalternatief, vond een overleg plaats met de provincie Gelderland over een mogelijke meekoppelkans de 'Groenblauwe uitloper naar het achterland'. Hieruit bleek dat de provincie hier wel wensen heeft, echter geen financiële middelen beschikbaar. Bovendien valt de locatie waar de meekoppelkans speelt buiten de waterveiligheidsopgave (lees; het deel van de dijk dat versterkt dient te worden).

3.6.3 Duurzaamheidssessie: selectie van mogelijke kansen

Op 30 september 2024 is in een sessie met gemeente Overbetuwe, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat en Waterschap Rivierenland vanuit de brede inventarisatie van issues nader verkend welke meekoppelkansen daaruit mogelijk kunnen volgen. Hierbij is breed gekeken, naar thema's als: energie en klimaat, circulariteit, ruimtelijke kwaliteit en verkeersveiligheid. Resultaat van de sessie is een selectie (prioritering) van mogelijke meekoppelkansen. Met gemeente Arnhem heeft eenzelfde sessie plaatsgevonden op 10 oktober 2024.

3.6.4 Overleg beheerder

Op verschillende momenten (o.m. 3-06-2025, 24-02-2026) heeft overleg met de beheerder van de dijk (Waterschap Rivierenland) plaatsgevonden waarin de wensen van de beheerder met betrekking tot het dijktraject Elden-Heteren nader zijn besproken en geformuleerd.

3.6.5 Klanteisen

Aangedragen ideeën en wensen vanuit de diverse participatiemomenten zijn vastgelegd in verslagen en als 'klantwens' in een klanteisenspecificatie (KES). Een wens is na een impactanalyse (waarbij o.a. wordt beoordeeld of wensen passen binnen de wetgeving en of er zicht op financiering is) al dan niet gehonoreerd. Gehonoreerde wensen zijn meegenomen naar de volgende fase in de verkenning (en/of de planuitwerkingsfase).

4 Aandachtspunten uit participatie en wat we hiermee hebben gedaan

4.1 Reacties op de Kennisgeving voornemen en participatie

Er zijn 13 reacties binnengekomen op de 'Kennisgeving voornemen en participatie'. De reacties en wijze waarop in de verkenning is omgegaan met de reacties zijn opgenomen en beschreven in een [Reactienota](#).

Hieronder volgt een korte weergave van de belangrijkste ingebrachte aandachtspunten en wat er mee is gedaan in de verkenning:

- *Aandacht voor biodiversiteit*; dit is onderdeel van de projectdoelstelling, meegenomen als een bouwsteen voor alternatieven en toegepast als een aspect/criterium bij de beoordeling van alternatieven.
- *Aandacht voor verkeer(sveiligheid) en weginrichting*; hierover is doorgesproken tijdens o.a. de thematafel verkeer en in gesprekken met de gemeenten die verantwoordelijk zijn voor deze aspecten.
- *Verzoek om deelname aan cluster- of thematafels*: verzoekers (en anderen) zijn uitgenodigd voor de tafels.
- *Aandacht voor natuurontwikkeling in de uiterwaarden*; natuurontwikkeling is geen directe opgave voor de dijkversterking, wel is verkend (o.a. in de thematafel natuur) of er initiatieven zijn die als meekoppelkans kunnen worden uitgewerkt. Hier zijn geen concrete resultaten uitgekomen.
- *Aandacht voor behoud van bomen*; er is een bomen- en beleidsinventarisatie uitgevoerd waarbij de bomen langs het traject zijn geïnventariseerd op diverse kenmerken. Effect op houtopstanden (waaronder bomen) is toegepast als een aspect/criterium bij de beoordeling van alternatieven en dus onderdeel van de afweging naar een voorkeursalternatief. Er is een compensatieplan opgesteld waarin o.a. de benodigde compensatie van bomen is opgenomen.
- *Wens voor dempen van een wiel*; deze wens is vertaald naar een bouwsteen voor een alternatief (grondoplossing binnendijks) en daarna beoordeeld op de voor- en nadelen. Er is hierover met betrokkenen gesproken. Aan deze wens wordt in het voorkeursalternatief niet voldaan, omdat gekozen is voor het alternatief 'kwelkade'.
- *Aandacht voor het vervangen van fruitbomen*; n.a.v. deze wens is een alternatief toegevoegd, waarbij de dijk naar buiten (rivierwaarts) wordt opgebouwd, vanaf de huidige binnenteen. Na een beoordeling en afweging van de alternatieven (zie hoofddeel Nota VKA) is als voorkeursalternatief gekozen voor een grondoplossing binnendijks, als gevolg waarvan een aantal rijen fruitteeltbomen moeten wijken voor de dijkversterking. Deze keuze is toegelicht en besproken tijdens de clustertafels. In de planuitwerking zal nader worden onderzocht hoe de impact op de fruitbomen en -bedrijfsvoering zo beperkt mogelijk kan blijven.
- *Aandacht voor kans opwaarderen oorlogsmonument brug A50*; deze kans is ook ingebracht tijdens een thematafel, in de verkenning is deze meekoppelkans niet concreet geworden. Het gekozen voorkeursalternatief maakt dit initiatief niet onmogelijk; in de planuitwerking kan de concretisering mogelijk nog vormkrijgen.
- *Inbreng gebiedskennis*; de ingebrachte gebiedskennis is benut bij de verschillende onderzoeken. Denk hierbij aan aangewezen zandmeevoerende wellen, ligging van drainageleidingen en afsluiters of overloopconstructies.

4.2 Inbreng tijdens de cluster- en thematafels op mogelijke en kansrijke alternatieven

In onderstaande overzichten is weergegeven welke aandachtspunten er zijn ingebracht die betrekking hebben op de 'mogelijke alternatieven' (van tafels in januari 2025) en op de 'kansrijke alternatieven' (van tafels in mei 2025) én of en hoe deze aandachtspunten zijn meegenomen in de vervolgstap van de verkenning.

4.2.1 Mogelijke alternatieven – aandachtspunten

Ingebrachte aandachtspunten met relatie tot mogelijke alternatieven	Nemen we dit in de verkenning mee als onderdeel van (één van de) mogelijke alternatieven?
Dijkversterking	
Zo min mogelijk bermverbreiding	Ja; alternatief dat uitgaat van dijkversterking binnen bestaand profiel m.b.v. constructies.
Zo min mogelijk berm binnendijks, voorkeur voor buitendijks	Ja; alternatief dat uitgaat van dijkversterking buitendijks. Er is een profiel toegevoegd waarbij de binnenteen van het alternatief overeenkomt met de huidige binnenteen.
Zo min mogelijke bermen in verband met boomkwekerij, behoud agrarische gronden	Ja; alternatief dat uitgaat van dijkversterking binnen bestaand profiel m.b.v. constructies/ alternatief dat uitgaat van dijkversterking buitendijks
Buitendijks versterken	Ja; alternatief dat uitgaat van dijkversterking buitendijks
Innovaties (zoals geotextiel, grofzandbarrière)	Ja; alternatief dat uitgaat van dijkversterking binnen bestaand profiel m.b.v. constructies. Hier vallen ook genoemde innovaties onder.
Verkeer	
Buitendijks fietspad	Ja; onderdeel van alternatief
Fietspad maken van beheerpad onderaan de dijk	Ja; fietspad buitendijks, soms op plekken waar nu beheerpad zit
Aanleg van vrij liggende fietspaden lijdt tot nog harder rijden en daarmee ook meer geluidsoverlast.	Ja; alternatief dat uitgaat van herinrichting weg (binnen huidig profiel)/ alternatief dat uitgaat van autoluw maken en shared space (auto's, fietsers)
Dijk niet verbreden voor verkeer (geeft alleen sneller rijden).	Ja; alternatief dat uitgaat van herinrichting weg (binnen huidig profiel, zonder verbreding)/ alternatief dat uitgaat van autoluw maken en shared space (auto's, fietsers)
Weg inrichten als auto te gast met duidelijke markering voor fietsers.	Ja; alternatief dat uitgaat van autoluw maken en shared space (auto's, fietsers)
Geen veilige fietspaden tussen Heteren-Driel-Arnhem. Wel graag over de dijk.	Ja; alternatief dat uitgaat van bredere kruin met ruimte voor fietsstroken.
Voorkomen dat wegen te recht worden (en kolken langs en slingers uit de dijk worden gehaald)	Dit aspect meenemen in selectie naar kansrijke alternatieven. Heeft vooral betrekking op de combinatie c.q. het geheel van oplossingen per ontwerpvak.
Overig	
Biodiversiteit versterken: Dijkgrasland verrijken met biodiversiteit.	Ja; biodiversiteit zit in aantal alternatieven (op binnendijkse berm).

Ingebrachte aandachtspunten met relatie tot mogelijke alternatieven	Nemen we dit in de verkenning mee als onderdeel van (één van de) mogelijke alternatieven?
Sparen van beplanting	Hier worden alternatieven straks op beoordeeld en afgewogen. Niet een specifiek element in de mogelijke alternatieven.
Bermen en dijken laten beheren door agrariërs i.p.v. door Waterschap Rivierenland	De mogelijke alternatieven maken de optie van beheer door agrariërs niet onmogelijk. De voors en tegens worden later in de verkenning worden verkend. De beweging van Waterschap Rivierenland is juist om hiervan af te gaan (meer zelf maaien en afvoeren).
Voorkomen van kwelwater/ bestrijding van kwelwater	Nee; dijkversterking ziet niet toe op voorkomen/ bestrijden van kwel, alleen op het voorkomen van piping (kwel is opkomend grondwater, piping heeft te maken met zand meevoerende waterstromen die onder de dijk doorkomen)
Meinerswijk en geul bij Arnhem gebruiken om opgave te verminderen	Bij het bepalen van de opgave is al rekening gehouden met het rivierkundig effect van (bestaande en vergunde) geulen.
Behoud van privacy (geen open beheerstroken). Geen binnendijkse recreatie/ afsluiten beheerstroken binnendijs voor wandelaars	De inrichting van beheerstroken is een aandachtspunt voor later in de planvorming. Beheerstroken worden nu meegenomen als meekoppelkansen (daar waar nu nog geen beheerstroken aanwezig zijn). Er zijn alternatieven met een beheerstrook binnendijs en alternatieven met beheerstrook buitendijs

4.2.2 Kansrijke alternatieven - aandachtspunten

Ingebrachte aandachtspunten met relatie tot selectie kansrijke alternatieven	Nemen we dit in de verkenning mee als onderdeel van (één van de) kansrijke alternatieven?
Kwelkade	
In ontwerpvak 6b is er een optie om het alternatief 'verhogen kwelkade (en opname in de legger)' toe te passen, omdat er rond het wiel een bestaande kwelkade blijkt te zijn. Ook is duidelijk geworden dat de perceeleigenaren het niet erg vinden als de watergang in ontwerpvak 6b wordt gedempt en het weiland daardoor wat vaker nat is.	Dit meenemen als aanvulling in de kansrijke alternatieven voor ontwerpvak 6b.
Wel/niet kansrijke alternatieven	
Er is begrip voor de motivatie om een aantal mogelijke alternatieven niet mee te nemen naar de volgende stap (nl. Klimaatdijk, Vierkant versterken, Beperken overslag/ tuimelkade) omdat deze 'niet-kansrijk' zijn. Er is begrip voor de motivatie m.b.t. de overige alternatieven om deze als 'kansrijk' mee te nemen naar de volgende fase	Kansrijke alternatieven zoals voorgesteld zijn meegenomen in het vervolg van de verkenning.

4.3 Reacties op de NRD

Er zijn 5 zienswijzen binnengekomen op de NRD. De zienswijzen zijn beantwoord in een [Reactienota](#). Hieronder volgt een korte weergave van de belangrijkste ingebrachte aandachtspunten en wat er mee is gedaan in de verkenning:

- *Ontbreken van bijlagen*: deze zijn alsnog gepubliceerd op de projectwebsite.
- *Aandacht voor de aanwezigheid van een drainage op percelen*: dit punt is meegenomen in het ontwerpproces, in een gesprek met indiener is de exacte ligging van de drainage op tekening gezet, hier kan en zal in de planuitwerking en realisatie rekening mee worden gehouden.
- *Aandacht voor onderbouwing noodzaak dijkversterking*: dit is in het MER opgenomen.
- *Aandacht voor in acht neming veiligheidsvoorwaarden i.r.t. hoogspanningsverbindingen*: bij de beoordeling en afweging van alternatieven in het dijkvak met de hoogspanningsmast is rekening gehouden met de aanwezigheid van de hoogspanningsverbinding en o.a. veiligheidsafstanden (ook in relatie tot de uitvoering van maatregelen). In de planuitwerking en realisatie zal rekening worden gehouden met de veiligheidsvoorwaarden en de aan te vragen toestemming.
- *Aandacht voor boringsvrije zones*: dit aandachtspunt is in het MER onderzocht.

4.4 Reacties op het concept VKA

In bijlage 2 is het volledige verslag van de bijeenkomsten rond het concept voorkeursalternatief opgenomen. Hieronder volgt een korte weergave van de belangrijkste ingebrachte aandachtspunten, per dijkvak, en wat er mee is of wordt gedaan in de verkenning of vervolg (planuitwerking):

Ingebrachte aandachtspunten bij het concept voorkeursalternatief	Wat is of wordt er mee gedaan in de verkenning of vervolg (planuitwerking)
Dijkvak 1	
Geen aanwezig zijn voor dit dijkvak.	Concept VKA blijft ongewijzigd.
Dijkvak 2	
<i>Reactie dijkbewoner:</i> Er is wel begrip voor de keuze voor het concept VKA, alhoewel de eigen voorkeur bij een oplossing naar buiten toe ligt. De bewoner begrijpt dat de impact van het concept VKA het kleinste is.	Er zijn aandachtspunten ingebracht die worden meegenomen in de planuitwerking, o.a. m.b.t.: - Aanwezigheid boom - Werkstrook i.r.t. op-/afrit - Ligging gastank - Ligging drainageleiding De reactie van de dijkbewoner geeft geen aanleiding het concept VKA te wijzigen.
<i>Reactie dijkbewoner:</i> De keuze voor het concept VKA is te begrijpen; dit VKA is in ieder geval beter dan het alternatief met een grondoplossing over het hele ontwerpvlak.	Er zijn aandachtspunten ingebracht die worden meegenomen in de planuitwerking, o.a.: - Aanwezigheid boom - Aanwezigheid zomerhuisje - Terugbrengen op-/afrit - Aanwezigheid waterput (Vitens) - Aanwezigheid kabel van defensie - Evt. inpassing pipingberm tot aan einde weiland.

Ingebrachte aandachtspunten bij het concept voorkeursalternatief	Wat is of wordt er mee gedaan in de verkenning of vervolg (planuitwerking)
	De reactie van de dijkbewoner geeft geen aanleiding het concept VKA te wijzigen.
Dijkvak 3	
<i>Reactie belanghebbende:</i> Er is wel begrip voor de keuze voor het concept VKA, alhoewel de eigen voorkeur bij een oplossing naar buiten toe ligt. Er wordt immers wel een substantiële impact op de bedrijfsvoering verwacht; de veronderstelling is dat ongeveer een hectare verloren gaat, als de dijk 5 tot 7 m naar binnen toe opschuift. Vraag om het huidige kwelprobleem (op het midden van het perceel) op te lossen als voor deze oplossing gekozen wordt.	Er zijn aandachtspunten ingebracht die worden meegenomen in de planuitwerking, o.a.: - Verzoek/behoefte om de beheerstrook voor de dijk – net zoals dat in de huidige situatie is – te mogen gebruiken door het bedrijf. - Verzoek/behoefte om de werkstrook in de volgende fase te optimaliseren op zo'n manier dat de impact op het fruitteeltbedrijf zo klein mogelijk is. - Onderzoeken oplossing kwelprobleem, bijv. door aanbrengen van een grindkoffer met drain. De reactie van de belanghebbende heeft niet geleid tot een andere afweging voor het concept VKA.
<i>Reactie dijkbewoner:</i> Er is behoefte om (eerder) duidelijkheid te hebben over de maatwerklocaties. Het is nu onzeker of en zo ja welke maatregel hier zal worden getroffen en of een huis dichtbij de dijk kan blijven staan.	Voor de maatwerklocaties geldt dat er meer specifiek onderzoek nodig is naar deze locaties om te weten of er überhaupt een maatregel nodig is en zo ja wat de beste manier is om het te doen. Dit zal in de planuitwerkingsfase zorgvuldig worden gedaan. De verwachting is dat er altijd een oplossing mogelijk is (veelal d.m.v. een constructieve oplossing aan de binnenzijde van de dijk, kruin of talud) waarbij de woning kan blijven staan. Aandachtspunten zijn aangepast in het VKA, o.a.: - Het eerder ingetekende beheerpad in de tuin is verwijderd van de VKA-kaart. De reactie van de dijkbewoner geeft geen aanleiding het concept VKA te wijzigen.
Dijkvak 4	

Ingebrachte aandachtspunten bij het concept voorkeursalternatief	Wat is of wordt er mee gedaan in de verkenning of vervolg (planuitwerking)
<i>Reactie meerdere dijkbewoners:</i> Meerdere dijkbewoners vinden de taludverflauwing ingrijpend. De teen van de dijk komt ca. 5 m meer naar binnen te liggen en daarmee dicht bij woningen en een deel van het erf gaat verloren. Er is behoefte om (eerder) duidelijkheid te hebben over de maatwerklocaties. Het is nu onzeker of en zo ja welke maatregel hier zal worden getroffen en of woningen dicht bij de dijk kunnen blijven staan. Er zijn ook zorgen dat er mogelijk een damwand komt op plekken waar woningen heel dicht op de dijk staan. Voorstel om van het hele ontwerpvak een maatwerklocatie te maken. Er is een zorg over water dat van de dijk af komt; waar gaat dat naar toe?	Voor de maatwerklocaties geldt dat er meer specifiek onderzoek nodig is naar deze locaties om te weten of er überhaupt een maatregel nodig is en zo ja wat de beste manier is om het te doen. Dit zal in de planuitwerking zorgvuldig worden gedaan. De verwachting is dat er altijd een oplossing mogelijk is (veelal d.m.v. een constructieve oplossing aan de binnenzijde van de dijk, kruin of talud) waarbij de woning kan blijven staan. Er zijn aandachtspunten ingebracht die worden meegenomen in de planuitwerking, o.a. m.b.t.: - Onderzoek of maatregelen nodig zijn voor afwatering van de dijk (bv. grindgreppel) - Aanwezigheid treurwilg - Aanwezigheid waterleiding - Aandacht voor bereikbaarheid tijdens uitvoering - Terugbrengen op-/afrit De reactie van de dijkbewoners geeft geen aanleiding het concept VKA te wijzigen.
Dijkvak 5	
<i>Reactie dijkbewoner:</i> Het gekozen VKA stuit op weerstand; bewoner geeft aan niet te accepteren dat de teen van de dijk 5 tot 7 m naar binnen het perceel opschuift. Dit wordt door de bewoner als zeer ingrijpend ervaren, omdat het leefgebied van de pony's die zich op dit perceel bevinden volgens de bewoner feitelijk verdwijnt. Daarnaast geeft de bewoner aan dat het voorkeursalternatief zijn toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden beperkt, met gevolgen voor de toekomstwaarde van het perceel. Ook het uitzicht en ruimtelijk gevoel veranderen volgens hem aanzienlijk ("de dijk komt dichterbij"). Dijkbewoner heeft het standpunt dat de dijk hier niet met grond zou moeten worden versterkt, maar met een ruimtebesparende oplossing, zoals een damwand. Bewoner geeft aan dat het onhaalbaar is om ook nog een werkstrook (voorlopig uitgaande van 12 m vanaf nieuwe binnenteen) te realiseren. Deze komt dan tegen de woning aan. Bewoner geeft aan dat hij vertrouwen heeft in de gang van zaken en de	Een constructieve oplossing, zoals een damwand, wordt uitsluitend overwogen wanneer dit noodzakelijk is voor het behoud van bebouwing. Omdat daarvan in dit geval geen sprake is, blijft het voorkeursalternatief (VKA) voor dit dijkvak ongewijzigd. In de verdere planuitwerking wordt nader onderzocht hoe het talud, de beheerstrook en de werkstrook kunnen worden geoptimaliseerd, zodat de impact op het betreffende perceel zoveel mogelijk wordt beperkt. De reactie van de belanghebbende heeft niet geleid tot een andere afweging voor het concept VKA.

Ingebrachte aandachtspunten bij het concept voorkeursalternatief	Wat is of wordt er mee gedaan in de verkenning of vervolg (planuitwerking)
uitwerking van de plannen, maar krijgt, gezien het concept VKA, het gevoel dat de inbreng van de bewoner totaal niet wordt meegenomen in het proces.	
<i>Reactie dijkbewoners:</i> Gevraagd wordt of de kosten onderdeel zijn geweest van de afweging naar een VKA.	De kosten zijn onderdeel geweest van de afweging. Er zijn aandachtspunten ingebracht die worden meegenomen in de planuitwerking, o.a. m.b.t.: - 0-meting (incl. afstemming met 0-meting Vitens) - Slim plannen van maatregelen weerstand voorland i.r.t. seizoenen/begroeiing/ondergrond - Aanwezigheid vijver en kwelwater
Dijkvak 6b	
<i>Reactie dijkbewoners:</i> Ze herkennen het voorgestelde concept VKA als hoofd oplossingsrichting.	Er zijn aandachtspunten ingebracht die worden meegenomen in de planuitwerking, o.a. m.b.t.: - Zo veel mogelijk sparen van beplanting - Locatie terugbrengen sloot nader te bepalen - Eventueel terugplaatsen van te rooien bomen op het landgoed aan de rand van het landgoed om de landgoedstatus te behouden - Bestaand rabatten met landschappelijke waarde - Aanwezigheid huidige beheerstrook De reactie van de dijkbewoners geeft geen aanleiding het concept VKA te wijzigen.
Dijkvak 6c	
<i>Reactie dijkbewoners:</i> Ze herkennen het voorgestelde concept VKA als hoofd oplossingsrichting.	Er zijn aandachtspunten ingebracht die worden meegenomen in de planuitwerking, o.a. m.b.t.: - Afspraken over beheer/maaibeleid kwelkade - Aandacht voor landschappelijke waarde van de plek en eventuele kans om deze te versterken. - Bereikbaarheid tijdens uitvoering. - Mogelijkheid voor een opslagplaats (uitvoering). De reactie van de dijkbewoners geeft geen aanleiding het concept VKA te wijzigen.

4.5 Wensen vanuit het spoor 'meekoppelkansen'

Vanaf de start van de verkenning is er aandacht gegeven aan het verkennen van potentiële meekoppelkansen. In de 'Meekoppelkansennotitie dijkversterking Sprok-Sterreschans-Heteren

Heteren, deeltraject Elden-Heteren' is toegelicht op welke wijze dit is gedaan en welke meekoppelkansen bij het voorkeursalternatief worden meegenomen. Dit betreft:

- verbeteren beheerbaarheid (beheerstroken, taludverflauwing, dierlijke graverij);
- optimaliseren van verkeersveiligheid op de Drielse Rijndijk;
- herstel van het wiel nabij de A50 ('De Rietkolk'), conform richtlijnen van het Wielenboek;
- creëren van circa vier rustpunten langs de dijk, met uitzicht op de Neder-Rijn, voor recreatie en landschapsbeleving;
- aanleg van een zitplek bij de veerstoep;
- formaliseren van aantal parkeerplekken welke nu al gebruikt worden in de berm.

Meekoppelkansen

Een meekoppelkans is een idee, initiatief of project dat gekoppeld kan worden aan de dijkversterking om maatschappelijke meerwaarde te creëren tegen gelijke of lagere kosten, mits het voldoet aan bepaalde voorwaarden.

Voor een deel van de bij aanvang van de verkenning geïdentificeerde potentiële meekoppelkansen geldt, dat gedurende de verkenning duidelijk is geworden dat het geen meekoppelkans blijkt te zijn, maar een (inpassings)wens bij de dijkversterking. Deze wensen bestaan niet uit een eigen initiatief waarmee aanvullende meerwaarde wordt beoogd, er is ook geen sprake van een aanvullende financiering. Het is een wens van een derde om de dijkversterking zodanig uit te voeren c.q. in te passen dat een bepaalde waarde blijft behouden.

In deze paragraaf worden de (inpassings)wensen, die initieel als potentiële meekoppelkans zijn beschouwd, beschreven en wordt aangegeven wat daar in de verkenning of het vervolg (planuitwerking) mee wordt gedaan.

4.5.1 Wielen

Behoud wielen

Door gemeente Overbetuwe en enkele particulieren is de wens ingebracht tot behoud van de Rietkolk te Heteren, Wiel Hogeweide te Heteren en Kolk De Nieuwstad te Driel.

Voor het wiel Kolk De Nieuwstad te Driel (dijkvak 4) wordt met het voorkeursalternatief aan deze wens voldaan. Het wiel wordt niet geraakt. Er wordt wel een antigraafmaatregel aangebracht tussen de dijk en het wiel.

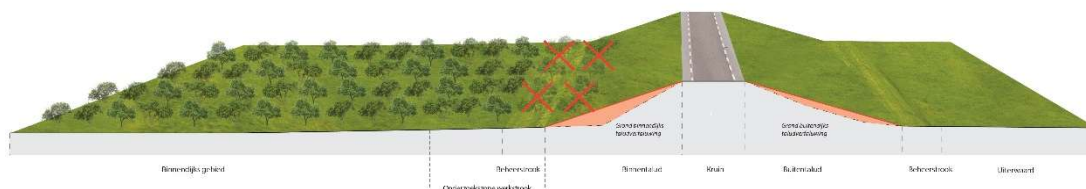
Voor de wielen 'Rietkolk' en 'Wiel Hogeweide' (beiden te Heteren) geldt dat het voorkeursalternatief ter plaatse een 'kwelkade' is. Dat houdt in dat rondom de wielen de bestaande kwelkade wordt opgewaardeerd (verhoogd); dit kan met behoud van de wielen (zie ook Figuur 6). Er is hier sprake van 'inpassing' omdat deze maatregel ingezet wordt om aan de waterveiligheidsopgave te voldoen.

(Deels) dempen wiel i.r.t. waterveiligheidsopgave (grond) Rietkolk te Heteren
Door een particulier is de wens ingebracht om het wiel 'Rietkolk' (deels) te dempen. Aan deze wens wordt met het voorkeursalternatief niet voldaan. Het gekozen voorkeursalternatief ('Kwelkade') wordt overigens wel herkend door betrokkene (zie paragraaf 4.4 - Dijkvak 6c).

Door eigenaren van percelen is de wens ingebracht tot behoud van de bestaande fruitteelt.

Aan deze wens kan met het voorkeursalternatief niet worden voldaan. Ter hoogte van fruitteelt-percelen, in dijkvakken 3 en 5, bestaat het voorkeursalternatief uit een grondoplossing binnendijs. Als gevolg hiervan zullen een aantal rijen fruitteeltbomen moeten wijken voor de dijkversterking. Aan de keuze voor dit voorkeursalternatief ligt een zorgvuldige afweging van alternatieven ten grondslag.

In de planuitwerking zal bij de nadere uitwerking van het voorkeursalternatief (en de wijze van uitvoeren) nader worden onderzocht hoe de impact op de fruitbomen en -bedrijfsvoering zo beperkt mogelijk kan blijven.

4.5.3 Kruidenrijke bekleiding/berm

Waterschap Rivierenland heeft de wens voor toepassing van kruidenrijke bekledingen en/of bermen.

Het voorkeursalternatief stelt op veel dijkvakken een grondoplossing binnendijs voor (vakken 1a, 1b, 3, 4, 5 en 6). Een grondoplossing binnendijs biedt een kans voor het toepassen van een kruidenrijke bekleding/berm, hetgeen aansluit bij de

projectdoelstellingen in relatie tot duurzaamheid en biodiversiteit van het Waterschap. Een 'kruidenrijke bekleding/ berm' kan – naast de versterking van de ecologische structuur – ook bijdragen aan de sterkte van de dijk en daarmee om aan de waterveiligheidsopgave te voldoen. In dat geval is sprake van een '*inpassing*' en zijn de eventueel aanvullende kosten onderdeel van de kosten voor de dijkversterking.

Deze kans wordt meegenomen naar de planuitwerkingsfase waar de dijkmaatregelen nader worden gedetailleerd.

In de ontwerpvakken met een watergang (vak 1a en 6b), zijn er kansen voor het toepassen van een natuurvriendelijke oever. Ook hier kan een type 'kruidenrijke berm' worden toegepast.

4.5.4 Behoud smalle dijk (wens)

Door Waterschap Rivierenland is de wens voor 'het behoud van een smalle dijk met steile taluds' ingebracht, welke voortkomt uit het Ruimtelijk kwaliteitskader van het waterschap.

Aan deze wens wordt in het voorkeursalternatief op veel plekken niet voldaan. Vanuit een doelmatige oplossing voor de waterveiligheid en vanuit de wens om tot een goed te beheren dijk te komen, is in veel gevallen gekozen voor een grondoplossing met verflauwing van de taluds. Hierdoor zal de dijk op die plekken breder worden.

4.5.5 Overige inpassingen/wensen mee naar planuitwerking

Onderstaande opsomming bevat wensen (allen vanuit gemeente Overbetuwe) met betrekking tot het behoud van bestaande elementen op/langs de dijk. Als deze elementen als gevolg van de dijkversterking (tijdelijk) moeten worden verwijderd, is het de wens om deze weer terug te brengen in de oude staat. Dit valt onder '*inpassing*'.

- Behoud bestaande oorlogsmonumenten: Royal Engineers Monument (bij Schuytgraaf), The New Hampshire Regiment Driel (bij Driel), Airborne monument (bij A50-brug Heteren). De verwachting is overigens dat geen van deze monumenten wordt geraakt als gevolg van de realisatie van het voorkeursalternatief.
- Behoud St. Nicolaaspad: een klein deel van het pad zal als gevolg van het voorkeursalternatief ter plekke ('weerstand verhogen voorland') tijdelijk moeten worden verwijderd (zie Figuur 8). Het maaiveld verandert niet als gevolg van de maatregel; het pad kan in dezelfde vorm worden teruggebracht.
- Behoud toegang Driel incl. zitje en trap: hier zijn geen maatregelen voorzien in het voorkeursalternatief.
- Behoud klompenpaden Nederrijnsepad, Eldensche Veldpad. Beide (buitendijks gelegen) klompenpaden worden niet geraakt door het voorkeursalternatief.

Tot slot is er nog een aantal *wensen* waar in de verkenning geen concrete voorstellen voor zijn gedaan, die in de planuitwerking mogelijk nog kunnen worden opgepakt, als de initiatiefnemers daarvan dat zouden willen. Voor deze wensen geldt dat het voorkeursalternatief de wens niet onmogelijk maakt. Het betreft de volgende wensen:

- Opwaarderen entree Heteren, o.m. door oorlogsmonument tot een permanente buitententoonstelling in te richten (wens Dorpsraad Heteren).
- Accentueren wachtpunt Drielse Veer (wens gemeente Overbetuwe).
- Dijk als historisch element; benutten cultuurhistorie van de dijk, gemalen, monumenten, oorlogsmonumenten, etc. (wens provincie Gelderland).

- Toepassen uniforme bewegwijzering op wandelpaden onderdeel van wandelnetwerk (wens gemeente Overbetuwe).
- Nieuwe zitbanken, rustpunten langs de dijk (wens gemeente Overbetuwe).
- Toegankelijk maken beheerstrook voor recreanten (wens gemeente Overbetuwe).

Figuur 8 'Weerstand verhogen voorland' ter hoogte van het St. Nicolaaspad

4.6 Interactie met de Ambtelijke begeleidingsgroep

Gedurende de verkenningsfase zijn de ambtelijke partners – gemeente Arnhem, gemeente Overbetuwe, Provincie Gelderland en Rijkswaterstaat – via de ambtelijke begeleidingsgroep (ABG) periodiek betrokken bij de voortgang van het project. In deze overleggen zijn de partners geïnformeerd over de stand van zaken, de te doorlopen stappen en de inhoudelijke keuzes binnen het project.

De ABG-overleggen zijn daarnaast benut om afspraken te maken over het delen van projectproducten, zowel ter informatie als ter review. Daarnaast is in deze bijeenkomsten actief gesproken over mogelijke meekoppelkansen en de wijze waarop deze binnen het project kunnen worden verkend en, waar relevant, meegenomen.

Tijdens de verkenningsfase hebben de ambtelijke partners geen inhoudelijke bezwaren geuit tegen de gemaakte proces- en inhoudelijke keuzes. De samenwerking binnen de ABG heeft daarmee bijgedragen aan een breed gedragen proces en een gezamenlijke blik op de kansen die de dijkversterking biedt voor de omgeving.

4.7 Inbreng tijdens keukentafelgesprekken

In verschillende keukentafelgesprekken zijn – naast algemene toelichtingen en beantwoording van vragen – een aantal wensen ingebracht. De inbreng had onder meer betrekking op:

- Toegankelijkheid aan te leggen pipingbermen.
- Wensen met betrekking tot het behoud en gebruik van percelen aan de dijk.
- Het terugplaatsen van op-/afritten.
- Het afstemmen van de uitvoeringswerkzaamheden met de fruitteelt en akkerbouw in het kader van:
 - Planning;
 - Toe te passen grond;
 - Terugplaatsen van vegetatie.
- Bereikbaarheid van het Drielse veer.

Bijlage 1: Overzicht participatiemomenten

Datum	Bijeenkomst/ contact	Onderwerp
2024		
20 juni	Informatiebijeenkomst	Kennisgeving voornemen en participatie
30 september	Duurzaamheidssessie gebiedspartners	Kansen voor duurzaamheid
2025		
20 januari	Clustertafel (clusters 1, 2 en 3)	Mogelijke alternatieven
22 januari	Clustertafel (cluster 4)	Mogelijke alternatieven
27 januari	Clustertafel (clusters 5 en 6)	Mogelijke alternatieven
29 januari	Thematafel	Mogelijke alternatieven
12 februari	Ambtelijke begeleidingsgroep	Diverse
Maart	Nieuwsbrief 1	Algemene voortgang project
6 mei	Interne begeleidingsgroep	Diverse
7 mei	Ambtelijke begeleidingsgroep	Diverse, o.a. voorbereiding tafels
12 mei	Clustertafel (clusters 1, 2, 3, 4)	Kansrijke alternatieven
13 mei	Clustertafel (cluster 5 en 6)	Kansrijke alternatieven
14 mei	Thematafel	Kansrijke alternatieven
11 juni	Ambtelijke begeleidingsgroep	Diverse
7 oktober	Informatiebijeenkomst	Notitie reikwijdte en detailniveau
7 oktober	Ambtelijke begeleidingsgroep	Diverse
22 oktober	Ambtelijke begeleidingsgroep	Diverse
2026		
14 januari	Ambtelijke begeleidingsgroep	Diverse
27 januari	Gesprekken vakken 2, 4 en 6	Concept voorkeursalternatief
28 januari	Gesprekken vakken 3 en 5	Concept voorkeursalternatief
Februari	Nieuwsbrief 2	Algemene voortgang project
6 mei	Ambtelijke begeleidingsgroep	Diverse
9 juli	Bestuurlijke begeleidingsgroep	Concept voorkeursalternatief
9 oktober	Informatiebijeenkomst	Concept voorkeursalternatief
november	Nieuwsbrief 3	Definitief voorkeursalternatief